

jer sâm naglašava kako se »pojave na zvijezdanom nebu vjerojatno mogu protumačiti i na neki drugi način koji ljudi još nisu dokučili« (str. 82).

Vrijedno je spomenuti zapažanje pisca, kako je izdvajanje »svete nauke (sacra doctrina)«, shvaćene isključivo u značenju »teologije teologa«, zbog načelnog odbijanja njezine povezanosti s razvojem znanosti i filozofije, dovelo već u 14. i 15. st. do pogrešnog prihvaćanja stava »sola scriptura« (samo Sv. pismo — bez predaje i učiteljstva), gdje se onda božansku objavu (revalvatio divina) poistovjetilo isključivo s tadašnjom povijesnom slikom svijeta. To je imalo određene sudbonosne posljedice.

Drugi dio knjige obrađuje razne »Prosudbe« o Tominu učenju i to uglavnom u nas. Pisac ističe značajne manjkavosti u prikazivanju Tomine misli na našem području, zapažajući kako se u teološkim krugovima neopravdano obescenjuje Tomina misaona usmjerenost, i kako se u svjetovnim prijevodima Tominih djela nalaze krupnije sadržajne pogreške. Također zapaža kako se — protivno koncilskim i pokoncilskim crkvenim dokumentima — u našim bogoslovskim školama ne posvećuje potrebna pažnja proučavanju Tomine misaone filozofsko-teološke orijentacije i njezina usklađivanja sa suvremenim duhovnim kretanjima.

U trećem dijelu knjige donesena je bibliografija o životu i djelu sv. Tome Akvinskog u našoj domovini od 1879, kad je bio objavljen hrvatski prijevod enciklike *Aeterni Patris*, do danas. Naoko, u nas je napisano mnogo rasprava i članaka, ali to je vrlo daleko od cjelovitog kritičkog prikaza Tomina učenja na našem jeziku, kakav imaju neki drugi narodi.

Pisac očito želi potaknuti naše teologe i druge mislioce na temeljitije kritičko ispitivanje učenja Tome Akvinskog, mislioca koji se bavio Iskonom bitka i mišljenja, što ga nazivamo Bogom.

MONOGRAFIJA O OTOKU KRKU

Mihovil Bolonić — Ivan Žic Rokov: *Otok Krk kroz vjekove*, izdala Kršćanska sadašnjost, niz *Analecta Croatica christiana IX*, Zagreb 1977, strana 538 s ilustracijama u tekstu i dvije veće karte.

Slavko Kovačić

Teško je naći tako malen i ujedno strogo omeđen prostor s toliko bogatom i zanimljivom poviješću koji bi bio nalik otoku Krku. Na tlu Hrvatske ga zacijelo nema. Da je taj otok s povijesnog i raznih drugih znanstvenih gledišta (geografskog, etnografskog, crkveno-religioznog, folklornog i drugih) višestruko zanimljiv dokaz je brojna literatura što su je autori najnovije knjige o njemu donijeli na punih jedanaest stranica, a svakako i sama njihova debela knjiga od preko petstotina stranica. Djelo *Otok Krk kroz vjekove* rezultat je dugogodišnjih istraživanja izvorne građe i temeljitog poznavanja povijesne i druge literature o predmetu. Pisano je kritički, ali popularnom metodom bez navođenja u bilješkama. Bilješke su ispustili zato što je knjiga namijenjena najširem sloju čitatelja, ali da su u tom pošli srednjim putem pa navodili na najkraći način barem najvažnija mjesta u izvorima i literaturi, ne bi u čitanju nikoga puno ometali. Autori bi mogli s vremenom na temelju ove građe u sažetijem obliku izraditi još dotjeraniju i u potpunosti znanstvenom metodom pisanu monografiju, što bi otok Krk svakako zasluživao.

Pisci su otprilike jednako prostora posvetili političkoj, crkvenoj i kulturnoj povijesti otoka. Nisu isпустиili ni prikaz gospodanskih prilika. Polovinu knjige posvetili su pojedinim krčkim naseljima. Od svih tema za povijest Krka zacijelo je najznačajnija, a za povijest Hrvata, opću i crkvenu, najvažnija ona o glagoljici i glagoljašima. Razna pitanja s tog područja Bolonić je obradivao u svojim brojnim prilogima u *Bogoslovskoj smotri* i drugdje, a još je neke radove već spremio za tisak. Naravno, i u ovoj knjizi toj je problematici posvetio doličnu pažnju. Možda neće biti na odmet, ako ovdje spomenimo i jednu pojedinost s toga područja. Nekoga će možda iznenaditi slučaj biskupa Zuccherija o kojem Bolonić piše na str. 112—113. Radi se o prelatu koji je biskupovao na Krku u vrijeme mletačke uprave (sredinom 18. st.), a Sveta Stolica ga je zbog optužbe da radi protiv glagoljaša i njihova liturgijskog jezika stavila pod istragu, koja je potrajala oko šest godina. Bolonić o tom kratko piše na temelju rukopisa optuženikove obrane, koji se čuva u Krku. Prije nekoliko godina, radeći u Vatikanskom arhivu, naišao sam na dopis papinskog nuncija iz Venecije kojim taj javlja, da je spise procesa o Zuccheriju u ovećoj kutiji poslao u Rim. Kad bi se ti spisi ondje pronašli, dobili bismo potpuniji uvid u taj zanimljiv slučaj. Dakako, to bi bio predmet za sebe, a za ovu knjigu o Krku o tom je Bolonić dovoljno rekao, iako po mom mišljenju previše u prilog optuženika, jer ni tužitelji — među kojima je, čini se, bio i poznati zadarski nadbiskup i prijatelj glagoljaša Matij Karaman — zacijelo nisu bez ikakva razloga ustali na obranu tih naših narodnih vrednota. Teško je u potpunosti prihvatiti Zuccherijevu obranu. On je i uz najbolju volju pretjeranom revnošću u prilog »latinskog« školovanja mogao tada učiniti na Krku ono što je nešto poslije na Lošinj u učinio osorski biskup Rakamarić. Latinska i talijanska i uopće tuda kultura znala je nažalost neke naše osrednje ljude previše zanijeti te su, tobože u prilog kulturi, slijepo gazili i najveće narodne svetinje.

Na kraju ponovimo da je najnovija knjiga o povijesti Krka, o kojoj je ovdje riječ, od znanstvenog aparata lišena jedino bilješki ispod crte. Sažetak je donesen čak u tri strana jezika: engleski, talijanski i njemački. Kazala su osoba i mjesta besprijeekorna. Možda se još mogao donijeti i popis slika. Vanjski izgled knjige i u proširanom uvezu lijep je i privlačan, ali pitanje je koliko će moderni način bizganja (samim lijepljenjem bez šivanja) u ovako velikoj knjizi izdržati.

BRATOVŠTINE NA KRKU

Mihovil Bolonić: Bratovština sv. Ivana Krstitelja u Vrbniku Kapari (1323—1973) i druge bratovštine na otoku Krku, izdala Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1975, str. 184 i 12 listova fotosa.

Slavko Kovačić

Malo je naših bratovština preživjelo doba francuske vladavine na početku 19. st., a na prste možemo nabrojiti one koje i danas postoje. Od tih rijetkih današnjih najčešće čujemo za one na Korčuli i na Hvaru, a bratovština sv. Ivana Krstitelja u Vrbniku na Krku, zahvaljujući proslavi rijetkog jubileja od 650 godina (1973. g.), a još više knjizi koju je u njoj 1975. g. objavio Mihovil Bolonić, sada je našoj javnosti najpoznatija.

Bolonić se u svojoj knjizi nije ograničio samo na svoje vrbničke Kapare. U skladu s naslovom iza kratkog uvodnog poglavlja o bratovštinama uopće dosta je opširno (na gotovo stotinu stranica!) obradio sve bratovštine na